

PEDAGOGIA MUSICAL I CANÇÓ POPULAR

per BALTASAR BIBILONI

Un dels caires més destacats de la nova pedagogia de la música és el de fonamentar l'ensenyament damunt la base de la cançó popular autòctona.

Zoltán Kodály, el destacadíssim compositor, i, a la vegada, impulsor i realitzador d'un important renovament de l'ensenyament musical al seu país, Hungria, pensa¹ que l'interpretació del cant popular ha de ser un moment important de tota lliçó de música; no tan sols per aclarir l'exercici que es treballi, sino també per donar a tot l'ensenyament una unitat, i encara més, per desvetllar, desenrotllar i conservar el sentit de la relació que hi ha entre Música i Llengua.

I així el mètode Kodály fa que totes les dificultats que presenta l'aprenentatge de la música siguin resoltes sempre —desde el Parvulari a l'Universitat— fent referència al repertori de la cançó autòctona.²

Un altre pedagog de resonància universal, Karl Orff, el conegudíssim autor dels "Carmina Burana" i "Catuli Carmina", a la seva obra pedagògica "Schulwerk"³ acomoda les melodies populars, o les seves pròpies creacions inspirades en l'art popular, a un instrumental a primera vista exòtic, però que és popular perquè el trobam als inicis de les civilitzacions, a l'infantesa de la Humanitat.

N'Orff empra fins i tot, per l'ensenyament del ritme, el riquíssim tresor, que té el poble, de refranys, dites, endevinalles i jocs.

Es explicable que uns mètodes tan arrelats dins allò seu —encara que com a camí per arribar a lo universal— si bé admirats arreu del món, no siguin del tot exportables, tal com ho volgueren els seus autors. La cosa ben evident és que les idees que han engendrat aquets mètodes poden ser aplicades al material popular dels distints països, i, així s'ha fet o s'està fent. Dos exemples a citar aprop de nosaltres: a França, Jos Wuytack, a Catalunya, Ireneu Segarra.

A les classes de música de l'Escola Universitaria del Professorat d'E.G.B. feim tot allò possible per mouer-mos dins aquestes idees: la cançó autòctona popular com eina valuosíssima per

- fer poble
- educar estèticament
- conèixer i disposar d'un repertori propi.
- estimular l'aprenentatge i domini de les dificultats musicals.

Oferim com a mostra una cançó popular nostra, "El Mestre",⁴ arrenjada per instrumental Orff, fent indicació d'uns possibles treballs musicals que poden ser desenvolupats a partir d'ella.

EXERCICIS RITMICS

—“Ostinatos”. Prescindint de la cançó, poden fer-se amb la part instrumental dos “ostinatos”. El primer compren els compassos 9, 10, 11 i 12; el segon els quatre següents.

—Recitat. Recitar el text següent el ritme de la melodia i marcar a la vegada el ritme de negres amb les mans. Poden arribar amb aquest recitat a les nocions de corxera a contratemps i començament anacrúsic. El recitat pot fer-se a un sol cor, a dos cors —Na Catalineta i el Mestre—, solistes i cor, variants de dinàmica (flux, fort) i d'agògica (lent, ràpid).

EXERCICI MELODIC

La cançó dona de sí per fitxar bé la relació de 4.ª justa, ja que comença amb a aquest interval. Poden fer-se cantar a distintes altures les paraules del començament que se canten amb la citada relació de 4.ª justa: “Mon pare...” Quan ja se canti la cançó alçar la mà cada vegada que se senti el mateix interval.

EXERCICI HARMONIC

Pot realitzar-se un interessant treball d'oïda mentre tracten de determinar quins dels acords que compleixen les principals funcions tonals cal emprar, a cada moment, per acompanyar la melodia. Millor que amb un piano o guitarra de que es pugui disposar, aquest exercici pot fer-se amb el metal-lofon “Sonor” que permet agrupar els alumnes per acords, segons la tecla que tenguin.⁵

NOCIONS FORMALS

Es una cançó d'una sola frase musical —tipus primari, A— amb dues semifrases quasi iguals. La diferència està en que la primera té la cadència plagal, mentre que la segona la té autèntica i se repeteix. L'introducció que precedeix la cançó va servint d'interludi. Després de la darrera estrofa hi ha la “Coda”.

¹ Citat per Riccardo Allorto. *La moderna didattica dell'educazione musicale in Europa*. Ricordi. Milano.

² J. Tibière Rovellat. *L'education Musicale en Hongrie*. A. Leduc. Paris.

³ Carl Orff. B. Sonne. Mainz. *Schulwerk*. (Cinc Toms).

⁴ Melodia treta del recull *Cançons tradicionals de Mallorca*. Miquel Julià Prohens. Hi trobareu el text complet.

⁵ De cara a n'aquest treball aconsellam es consulti *Metodología del Ritmo musical*. Rosa Font. Valladolid, 1968.

El mestre
pop. mallorquina

Arranjament inst. Orff
Baltasar Ribilóni

Joquiner

Cant o/i flautes
Carril·lons
Metall·lons
Xilofons c. i. s.
Xilofò baix
Ritme

Detailed description: This system contains the first six staves of the musical score. The top staff is for 'Cant o/i flautes' and contains a whole rest. The second staff, 'Carril·lons', has a melody of eighth notes. The third staff, 'Metall·lons', has a simple harmonic accompaniment of quarter notes. The fourth, fifth, and sixth staves ('Xilofons c. i. s.', 'Xilofò baix', and 'Ritme') all contain whole rests. The time signature is 2/4.

mon pa-re i ma ma-re, min do, min do min-

Detailed description: This system contains the vocal line and its accompaniment. The vocal line starts with a whole rest, followed by a fermata, and then the lyrics 'mon pa-re i ma ma-re, min do, min do min-'. The accompaniment includes the 'Carril·lons' staff with eighth-note patterns, the 'Metall·lons' staff with chords, the 'Xilofons c. i. s.' staff with chords, the 'Xilofò baix' staff with chords, and the 'Ritme' staff with quarter notes. A vertical bar line is placed after the first measure of the vocal line.

de-ta! Mon pa-re i ma ma-re noem dei-xen a-dor-

The first system of the musical score consists of six staves. The top staff is the vocal line, with lyrics written below it. The second staff is a treble clef staff with a single note and a fermata. The third staff is a bass clef staff with a single note and a fermata. The fourth staff is a treble clef staff with a chordal accompaniment. The fifth staff is a treble clef staff with a single note and a fermata. The sixth staff is a bass clef staff with a single note and a fermata.

mir, noem dei-xen a-dor- *per requir* mir. *per aq* vi. U-ú!

The second system of the musical score consists of six staves. The top staff is the vocal line, with lyrics written below it. The second staff is a treble clef staff with a single note and a fermata. The third staff is a bass clef staff with a single note and a fermata. The fourth staff is a treble clef staff with a chordal accompaniment. The fifth staff is a treble clef staff with a single note and a fermata. The sixth staff is a bass clef staff with a single note and a fermata.